

Het Transatlantic Trade and Investment Partnership

Samenvatting

Het Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) is het veelbesproken aanstaande handelsverdrag tussen de Verenigde Staten (VS) en Europa. Het verdrag is onder meer gericht op het wegnemen van handelsbelemmeringen en het faciliteren van zogeheten Foreign Direct Investments (FDI). Omdat tarieven al laag zijn tussen Europa en de VS verwacht men vooral harmonisering van normen en regelgeving. De mate waarin dat zal plaatsvinden is onderwerp van onderhandelingen, die grotendeels in het geheim plaatsvinden. De directe gevolgen voor de watersector zijn gering, maar de indirecte gevolgen kunnen groot zijn. Verwachting is dat de druk om te privatiseren toeneemt en er meer aandacht komt voor concurrentiebelemmering door de overheid. Daarnaast kan de ruimte voor de overheid om milieubescherpende maatregelen te nemen, afnemen, onder meer met betrekking tot schaliegas.

Consequenties voor u

	Laag	Middel	Hoog	Beknopte uitleg
Impact				Direct laag, indirect hoog
Zekerheid				Gaat er zeker komen

Trendbeschrijving en achtergrond

Achtergrond

Het Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) is een (voorgesteld) handelsverdrag tussen de Europese Unie en Verenigde Staten. Volgens voorstanders leidt het verdrag voor beide partijen tot economische groei. Tegenstanders wijzen op de toenemende macht voor bedrijven en de inperking van de ruimte die overheden hebben om hun markten te reguleren. Men verwacht dat het verdrag eind 2014 gereed is.

De Atlantische Economie heeft een lange geschiedenis die teruggaat tot de 16^e eeuw en wordt gekenmerkt door een grote stroom aan goederen en diensten en het ontstaan van kapitalistische instituties gericht op economische groei. Vanaf de Tweede Wereldoorlog is er sprake van een sterke intensivering van de economische relaties tussen de VS en Europa. Eerst (1950- midden jaren '70) voornamelijk in de vorm van handel in goederen en diensten, maar vanaf eind jaren '70 ook in de vorm van Foreign Direct Investment (FDI). FDI zijn directe investeringen in de productie van een land, door een entiteit uit een ander land. Vanaf de jaren '80 zien we daarbij een toename van financiële stromen.

Deze financieel-economische integratie maakte de Atlantische Economie het economische centrum van de wereld gedurende de tweede helft van de 20ste eeuw. Echter, in de laatste tien tot vijftien jaar begint die

Table 1 *Shares in World Total, 2011*

	North America	Europe	Asia
GDP (PPP)	20.9	22.0	35.9
Population	5.0	8.6	56.9
Private Consumption	29.0	27.4	25.6
Exports	10.9	36.0	32.2
Imports	15.0	35.8	30.1

Source: Hamilton/Quinlan, 2013

situatie te veranderen. De opkomst van met name Azië betekent een verschuiving van de wereldwijde politieke economie en deskundigen verwachten dat tot 2025 de 'Pacific' Economie (VS en Azië) de kern van de wereldeconomie zal zijn. De verschillen zijn echter klein en de Atlantische Economie blijft in veel opzichten dominant.

Uniek aan de Atlantische Economie is de grote wederzijdse FDI tussen de VS en Europa (3,5 triljard

dollar). In dit geval geeft de wederzijdse FDI dus aan hoezeer de economieën verweven zijn.

TTIP verdrag

Het TTIP gaat daarom ook niet zo zeer om het beperken van handelstarieven en -quota (die zijn al zeer minimaal tussen de VS en de EU), maar vooral om het beschermen van investeringen en het slechten van andersoortige handelsbarrières (de zogenaamde Non-Tariff Barriers (NTB)). Non-Tariff Barriers bestaan meestal uit milieuwetgeving of sociale wetgeving (bijvoorbeeld verbod op gebruik antibiotica of gezondheidswaarschuwingen op sigarettenpakjes). De 'Barrier' bestaat dus uit het feit dat dergelijk normen en regels per land verschillen.

Zoals gebruikelijk voorafgaand aan onderhandelingen over een handelsverdrag, verschijnt er een aantal econometrische studies waaruit de economische voordelen voor de deelnemende partijen blijken. De meest positieve uitkomsten zijn gerapporteerd door het Center for Economic Policy Research (CEPR) in opdracht van de EU. In onderstaande tabel worden de macro-economische effecten weergegeven, zoals becijferd door het CEPR.

De studie toont vijf politieke scenario's met elk hun geschatte voordelen ten opzichte van een basisprojectie (dus zonder TTIP) voor 2027. Uit de

tabel wordt duidelijk dat vanuit de grootste voordelen worden behaald in het 'ambitious comprehensive agreement'. Dat is het scenario waarin een drastische reductie van NTBs plaatsvindt. Daarvoor is vereist dat de onderhandelaars overeenstemming bereiken over het harmoniseren van normen en regels op gebieden zo divers als motorvoertuigen, geneesmiddelen, medische hulpmiddelen, en voedsel.

In zijn WRR-lezing getiteld *The Future of Globalization* spreekt voormalig Wereldbankeconoom en nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz zich kritisch uit over het TTIP. Hij stelt letterlijk "New trade agreements are an end-run around democratic political processes to reduce environmental, safety, health and other regulations and to tighten, in an unbalanced way, intellectual property rights."

Investor-State Dispute Settlement (ISDS)

Een van de meest controversiële onderdelen van het TTIP is de Investor-State Dispute Settlement (ISDS). Een ISDS stelt een buitenlandse investeerder in staat om een arbitragezaak aan te spannen tegen een overheid indien die overheid een van de bepalingen uit het verdrag overtreedt. De zaak wordt vervolgens beslist

door een arbitrage TRIBUNAAL bestaande uit professionele arbiters.

Tegenstanders vrezen dat een ISDS het moeilijk maakt voor nationale overheden om wetgeving aan te nemen die het publieke belang dient, zoals op het gebied van

Summary of Macroeconomic Effect

	Limited agreement: tariffs only	Limited agreement: services only	Limited agreement: procurement only	Comprehensive agreement: less ambitious	Comprehensive agreement: ambitious
Change in GDP					
EU, million euros	23,753	5,298	6,367	68,274	119,212
US, million euros	9,447	7,356	1,875	49,543	94,904
Bilateral exports f.o.b.					
EU to US, million euros	43,840	4,591	6,997	107,811	186,965
US to EU, million euros	53,777	2,859	3,411	100,909	159,098
Total exports f.o.b.					
extra-EU, million euros	43,740	5,777	7,136	125,232	219,970
US, million euros	57,330	5,488	5,942	142,071	239,543

Note: estimates to be interpreted as changes relative to a projected 2027 global economy.

Source: CEPR 2013

milieu, gezondheid, arbeidsomstandigheden of mensenrechten. Ook wijzen ze op de enorme macht van de arbitragepanelen zonder democratische controle.

Twee recente zaken laten zien dat die angst niet geheel ongegrond is. De Australische overheid is nog steeds verwickeld in een zaak tegen Phillip Morris vanwege de Tobacco Plain Packages Act (een wet die het uiterlijk van sigarettenverpakking sterk wil versoberen). Phillip Morris wil dat het wetsvoorstel wordt ingetrokken en beroept zich daarbij op een handelsverdrag tussen Australië en Hong Kong.

Het Amerikaanse energiebedrijf Lone Pine Resources klaagde de Canadese overheid aan voor \$CAD 250 miljoen nadat Québec een moratorium op het boren naar schaliegas had afgekondigd. Het energiebedrijf beriep zich daarbij op bepalingen uit NAFTA, het vrijhandelsverdrag tussen De VS, Canada en Mexico.

Voorstanders wijzen juist op de economische voordelen die een ISDS kan hebben. Investeerders hebben meer vertrouwen als hun investeringen niet worden bloot gesteld aan de politieke waan van de dag, maar effectief worden beschermd door de verdragsbepalingen.

Relevantie

Gevolgen voor de drinkwatersector

De Nederlandse drinkwaterbedrijven importeren en exporteren nauwelijks, investeren niet substantieel in de VS, maar zouden wel te maken kunnen krijgen met Amerikaanse investeerders voor het aantrekken van kapitaal. In eerste instantie lijkt de invloed van de TTIP dus gering. Het belang van TTIP zit hem echter vooral in de indirecte effecten die het verdrag heeft op de Nederlandse politieke economie.

Sommige experts verwachten dat de druk om te privatiseren zal toenemen als de TTIP van kracht is. In Groot-Brittannië vraagt men zich bijvoorbeeld af wat de bemoeienis van Amerikaans bedrijven zal betekenen voor het publieke National Healthcare System (NHS). In Nederland zou het de privatiseringsdiscussie in de drinkwatersector weer kunnen openbreken. Wat als een Amerikaans drinkwaterbedrijf een belang wil nemen in de Nederlandse drinkwatersector en zich daarbij beroept op bepalingen uit het TTIP met betrekking tot protectionisme door de overheid? Wat als een verkoper van flessenwater de drinkwaterbedrijven beschuldigt van oneerlijke concurrentie?

Een tweede mogelijk gevolg is direct af te leiden uit de arbitragezaak van Lone Pine Resources versus de Canadese overheid betreffende het moratorium op

schaliegas. In Nederland is de discussie over schaliegas nog onbeslist, maar energiebedrijven zouden via de TTIP extra gewicht in de schaal kunnen leggen. Er wordt gevreesd dat de Nederlandse politiek minder ruimte krijgt om zelfstandig over dit soort zaken te beslissen. Of die angst gegrond is, is moeilijk te zeggen, maar er zijn voldoende voorbeelden waarbij bedrijven nationale wetgeving met succes aanvechten.

Meer in het algemeen zorgen dergelijke verdragen ervoor dat de publieke slagkracht, wettelijk of anderszins, afneemt ten opzichte van private belangen. Dat legt mogelijk extra druk op (semi-) publieke instanties, zoals drinkwaterbedrijven, bijvoorbeeld als het gaat om handelen ter bescherming van bronnen.

Meer informatie

CEPR (2013): Reducing Transatlantic Barriers to Trade and Investment. An Economic Assessment, Final Project Report, prepared under implementing Framework Contract TRADE10/A2/A16, London

Hübner, Kurt, TTIP and CETA. Remaking of the Atlantic Economy? <http://www.khuebner.ca/whats-up/ttip-and-ceta.pdf>

Sitglitz, Joseph E. On the Wrong Side of Globalization <http://opinionator.blogs.nytimes.com/2014/03/15/on-the-wrong-side-of-globalization/>